

Funded by
the European Union

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

Ուսումնական սեմինար 1 Հայաստանում
ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման
(ՌԷԳ) գործնական կիրառման վերաբերյալ

ՌԷԳ-ի շրջանակներում ելակետային պայմանների
վերլուծություն

30 - 31 հոկտեմբերի 2023 թ.
Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան

*Մայա Գալեչիլաձե-Բոժեսկու
ՄԱԿ ԵՏՀ-ի խորհրդատու*

Action implemented by:

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Funded by
the European Union

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

Նախնական վիճակի վերլուծության նպատակը

Ելակետային պայմանների բացահայտում, որը հիմք կհանդիսանա հավանական հետևանքների հետագա վերլուծության համար

- ❖ Եկոլոգիական և առողջապահական էական խնդիրների վերաբերյալ տեղեկատվության ներկայացում
  - Անցած տարիների միտումները
  - Ներկա իրավիճակը
  - Պլանի/ծրագրի չիրականացման դեպքում այդ միտումների զարգացման հավանական սցենարի հակիրճ նկարագրությունը

Action implemented by:

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Funded by
the European Union

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

Ուղենիշներ

- ❖ ՌԷԳ իրականացնող խումբը պետք է ներկայացնի պլանին/ծրագրին առնչվող՝ շրջակա միջավայրի տարրերի և մարդու առողջության վիճակի ընթացիկ փոփոխությունների վերաբերյալ հիմնավորված գնահատականներ:
- ❖ Անհրաժեշտ է կենտրոնանալ էկոլոգիական և առողջապահական **առանցքային** խնդիրների վրա, որոնք ի հայտ են եկել շրջանակի սահմանման գործընթացում
  - Առկա իրավիճակի և միտումների վերլուծության թերությունները հաճախ առաջանում են ոչ թե տվյալների բացակայության, այլ վերլուծության ոչ հստակ ուղղվածության և պլանին կամ ծրագրին չառնչվող հարցերի վրա կենտրոնանալու պատճառով:
- ❖ ՌԷԳ իրականացման գործում ներգրավված մասնագետները պետք է հավաքագրեն միայն այն ծավալով տեղեկություններ, որն անհրաժեշտ է բացահայտված խնդիրներին առնչվող առանցքային հարցերին պատասխանելու համար. ՌԷԳ-ը դրկտորական ատենախոսություն չէ:

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Funded by
the European Union

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

Ելակետային վիճակի որակական վերլուծություն...

- ❖ Այն նպատակային է, այսինքն՝ կենտրոնացած է էկոլոգիական և առողջապահական խնդիրների ուսումնասիրության վրա՝ առանց ելակետային վիճակի գնահատումը ավելորդ տեղեկություններով ծանրաբեռնելու
- ❖ Այն ունի հետահայաց բնույթ, այսինքն՝ նկարագրում է անցած տարիների միտումները և դրանց վրա ազդող գործոնները
- ❖ Որոշում է այդ միտումների զարգացման հավանական ընթացքը, եթե առաջարկվող պլանը կամ ծրագիրը չիրականացվի

Action implemented by:

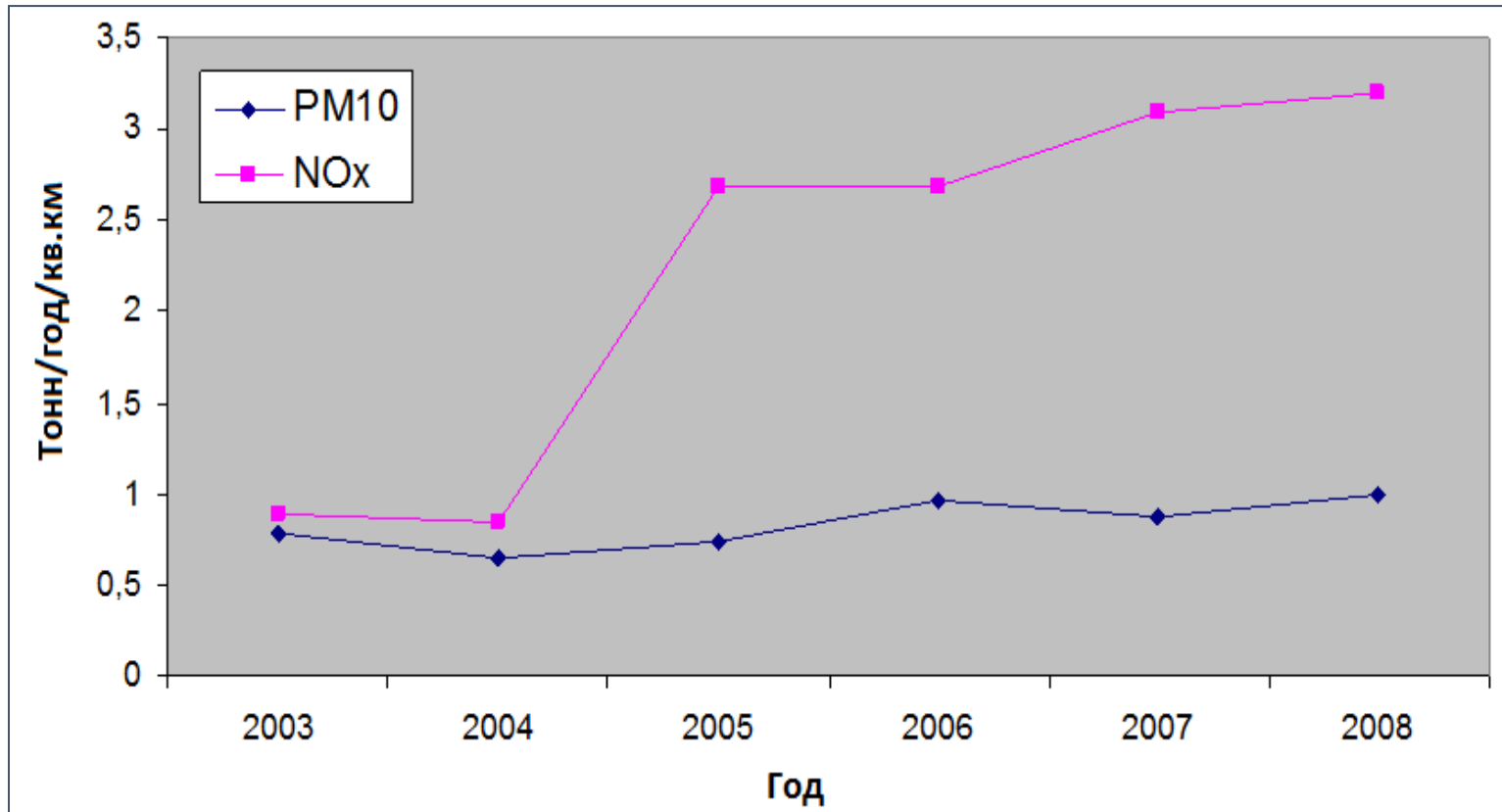

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Funded by
the European Union

Նկարագրությունը վերլուծություն չէ

Պարզեք այս
դինամիկան
խթանող հիմնական
շարժիչ ուժը

Funded by
the European Union

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

Իրավիճակի զարգացման հավանական ընթացքը

- ❖ Հասկանալի է, որ ապագա միտումների բացահայտումը սահմանափակված է **անորոշության բազմաթիվ գործոններով** (օրինակ՝ տվյալների առկայությունը, տնտեսական գործունեության զարգացման սցենարները, տեխնիկական առաջընթացը կամ նորմատիվ-իրավական դաշտի կատարելագործումը. այս բոլոր գործոնները միասին ազդում են ապագա միտումների ձևավորման վրա):
- ❖ ՌԷԳ-ի գծով մասնագետները պետք է իրենց հնարավորության սահմաններում նշեն ապագա միտումները՝ ելնելով
  - անցած տարիների միտումներից («**ի՞նչ է տեղի ունեցել**»)
  - Այդ միտումների ձևավորման վրա ազդող հիմնական գործոններից («**ինչու՞ դա տեղի ունեցավ**»)
- ❖ Անհրաժեշտ է հաշվի առնել անորոշության հիմնական գործոնները

Action implemented by:

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Funded by
the European Union

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

Ուղղորդող հարցեր

- ❖ Ի՞նչ միտումներ են եղել մինչ օրս:
- ❖ Ի՞նչ գործոններով են պայմանավորված այդ միտումները:
- ❖ Ի՞նչ նպատակներ են նախատեսված օրենսդրությամբ և քաղաքականությամբ:
- ❖ Որքանո՞վ է առկա իրավիճակը հեռու սահմանված նպատակներից կամ թիրախային ցուցանիշներից:
- ❖ Ինչպե՞ս կզարգանան միտումներն ապագայում առաջարկվող պլանի կամ ծրագրի բացակայության դեպքում:
- ❖ Ի՞նչ ազդեցություն կունենան մասշտաբային այլ փոփոխությունները (հիմնական ռազմավարություններ կամ խոշոր նախագծեր, նորմատիվ-իրավական դաշտի կամ քաղաքականության փոփոխություններ, տնտեսական խթաններ, կլիմայի փոփոխություն և այլն) ապագա միտումների վրա

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Funded by
the European Union

Մեթոդներ և գործիքներ

- ❖ Տարբեր ՌԷԳ-երում ելակետային վիճակի վերլուծությունը հաճախ հիմնված է միայն առկա ուսումնասիրությունների և հաշվետվությունների նյութերի վրա
  - Շրջակա միջավայրի վիճակի մասին հաշվետվություն
  - Շրջակա միջավայրի և մարդու առողջության ընդհանուր մոնիթորինգի տվյալներ
  - Մասնագիտացված մոնիթորինգի (ծրագրերի և նախագծերի շրջանակներում) տվյալներ
  - Նախկինում իրականացված ՌԷԳ-ի, ՇՄԱԳ-ի և այլ էկոլոգիական-վերլուծական ուսումնասիրությունների նյութեր
  - Առանձին գիտահետազոտական նախագծերի նյութեր
- ❖ ՌԷԳ-ի շրջանակներում կարող են իրականացվել որոշ տեսակի վերլուծություններ
  - Տարածական վերլուծություն (ԱՏՀ (GIS), քարտեզների շերտերի վերլուծություն)
  - Միտումների վերլուծություն
  - Կենսաբազմազանության գնահատման հետազոտություններ
  - Արտանետումների մոդելավորում

Հետաքրքիր է. բրիտանական «ՌԷԳ դիրեկտիվի կիրարկման գործնական ուղեցույցը (ODPM, 2005թ.) պարունակում է տարբեր մարմինների և հաստատությունների տրամադրության տակ գտնվող տվյալների 12 էսսեյից զամբով:

Վերլուծական գործիք	ՌԷԳ գործընթացի շրջանակներում կիրառումը					Հիմնական հատկանիշներ				
	Խնդիրների և ազդեցությունների բացահայտում	Ելակետային վիճակի վերլուծություն	Ներդրում այլընտրանքների մշակման գործում	Ազդեցությունների գնահատում	Որոշումների կայացման համար տարբերակների համեմատություն	Տվյալների անհրաժեշտություն	Ծախսերը և պահանջվող ժամանակը	Հասարակության համար բաց լինելը	Անորոշության պայմաններում աշխատելու ունակություն	Առաջության վրա ազդեցությունները դիտարկելու ունակություն
Շրջակա միջավայրի վիճակի գնում, իրավական նորմերի եւ քաղաքականության ուսումնասիրում	✓	✓				●	\$	☹		XX
SWOT վերլուծություն	✓	✓			✓	●	\$	☹	•	XX
Ստուգաթերթեր	✓					●	\$	☹	•	X
Ձեռաթղթեր	✓		✓	✓	✓	●	\$	☺	•	X
Որոշումների ծառեր եւ ազդեցությունների սխեմաներ	✓	✓			✓	●	\$	☺		XX
Շերտերի վերադրում եւ ԱՏՀ	✓	✓	✓	✓	✓	●●	\$\$	☺		X
Միտումների վերլուծություն/արտարկում		✓		✓		●	\$	☺	•	X
Հավթական փորձագիտական գնահատում	✓	✓	✓	✓	✓	●	\$	☹		XX
Մոդելավորում			✓	✓		●●	\$\$	☹	•	X
Սցենարների մշակում	✓		✓			●●	\$\$	☺	•	XX
Կենսափուլի գնահատում	✓	✓	✓	✓	✓	●●	\$\$	☹		
«Ծախսեր-օգուտներ» վերլուծություն			✓	✓	✓	●●	\$\$	☹		
Բազմաչափանիշ վերլուծությ.			✓	✓	✓	●●	\$\$	☹	•	X

Funded by
the European Union

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

Գործնական խորհուրդներ

- ❖ Օգտագործեք բնապահպանական գերատեսչությունների, առողջապահական մարմինների մասնագետների և հիմնական շահագրգիռ կողմերի գիտելիքներն ու փորձը՝ համապատասխան տվյալները պարզելու և մեկնաբանելու և միտումները կանխատեսելու համար:
- ❖ Ապագա միտումների գնահատման գործընթացում հաշվի առեք ընդունված, սակայն դեռևս չիրականացված ապագա այլ **նախագծերի և զարգացման պլանների** ազդեցությունները. հաճախ այդ նախագծերը և պլանները կարող են հանգեցնել առկա էկոլոգիական իրավիճակի փոփոխությունների
- ❖ Փոխանակեք տեղեկություններ **պլանի կամ ծրագրի մշակողների** հետ
- ❖ Տեղեկությունների հավաքման գործընթացում մնացեք **կենտրոնացած**
- ❖ Մի զբաղվեք չափազանց մանրամասն տեղեկատվության հավաքագրմամբ և մի օգտագործեք ավելորդ տեղեկատվություն միայն այն պատճառով, որ այն առկա է:

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Funded by
the European Union

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

Գործնական խորհուրդներ

- ❖ Ձեր եզրակացությունները լրացրեք ցանկացած **գրաֆիկական միջոցներով**՝ միտումները պատկերացնելու համար
- ❖ Հաշվետվության մեջ ներառեք ձեր մեկնաբանություններն ընթացիկ տվյալների և մշտադիտարկման համակարգերի բավարարության վերաբերյալ
- ❖ Նշեք տվյալների բոլոր **Էական բացերը եւ անորոշության գործոնները** (դրանց առկայության դեպքում). այս տեղեկատվությունը ՌԷԳ-ի տվյալ փուլի արդյունքներից մեկն է:

Action implemented by:

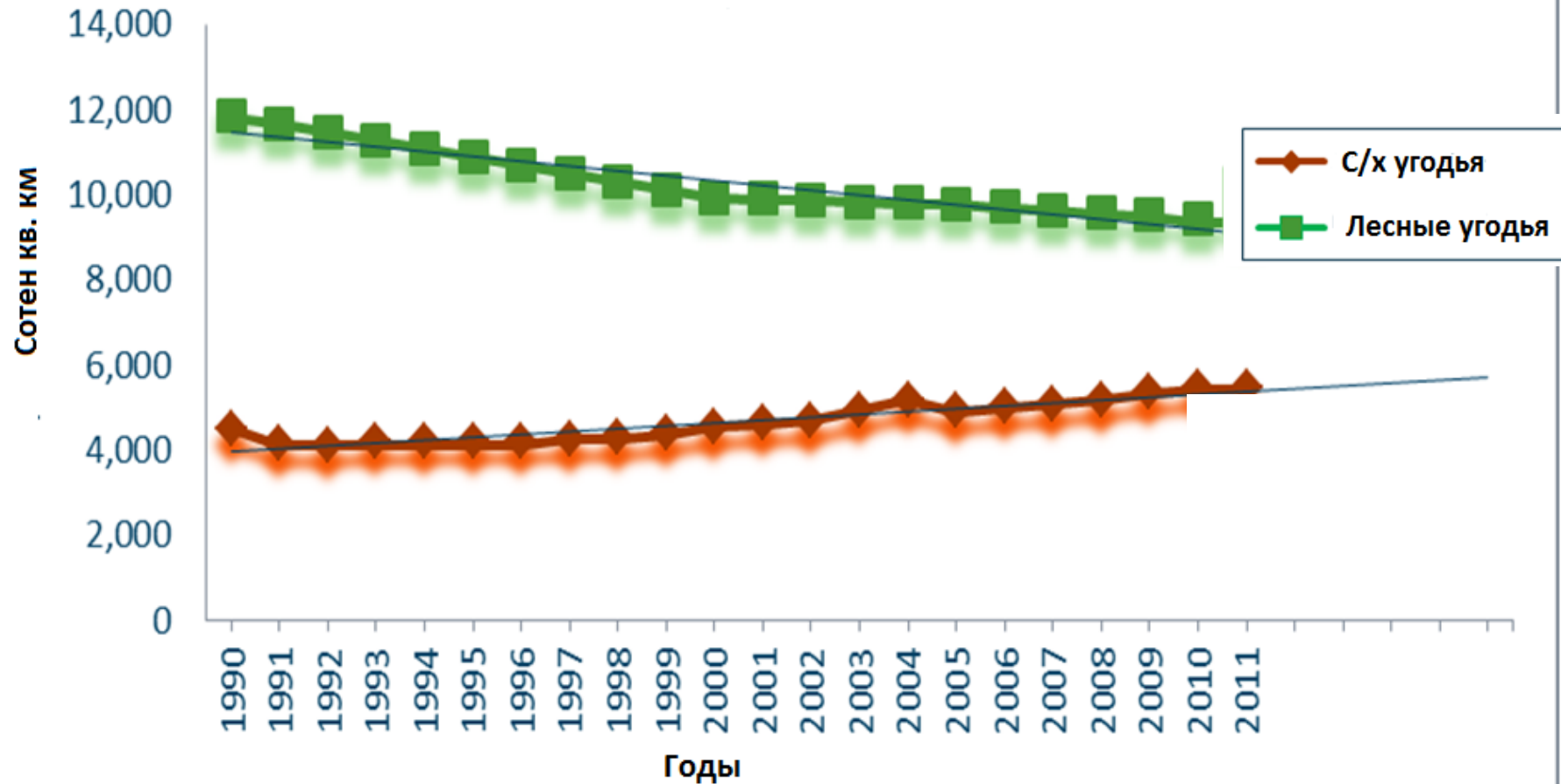

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

th

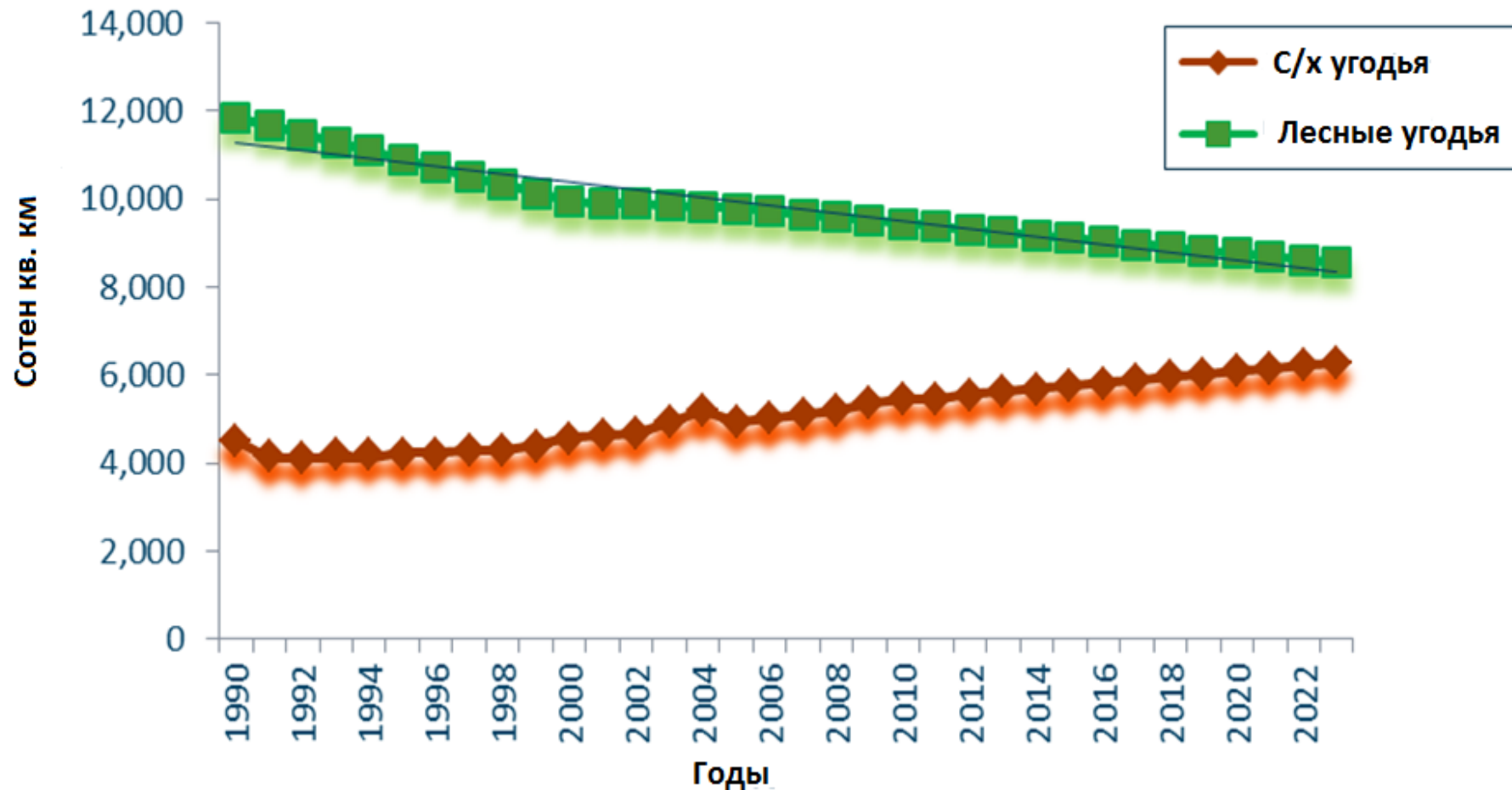
Сельскохозяйственные угодья и земли лесного фонда (существующие тенденции)

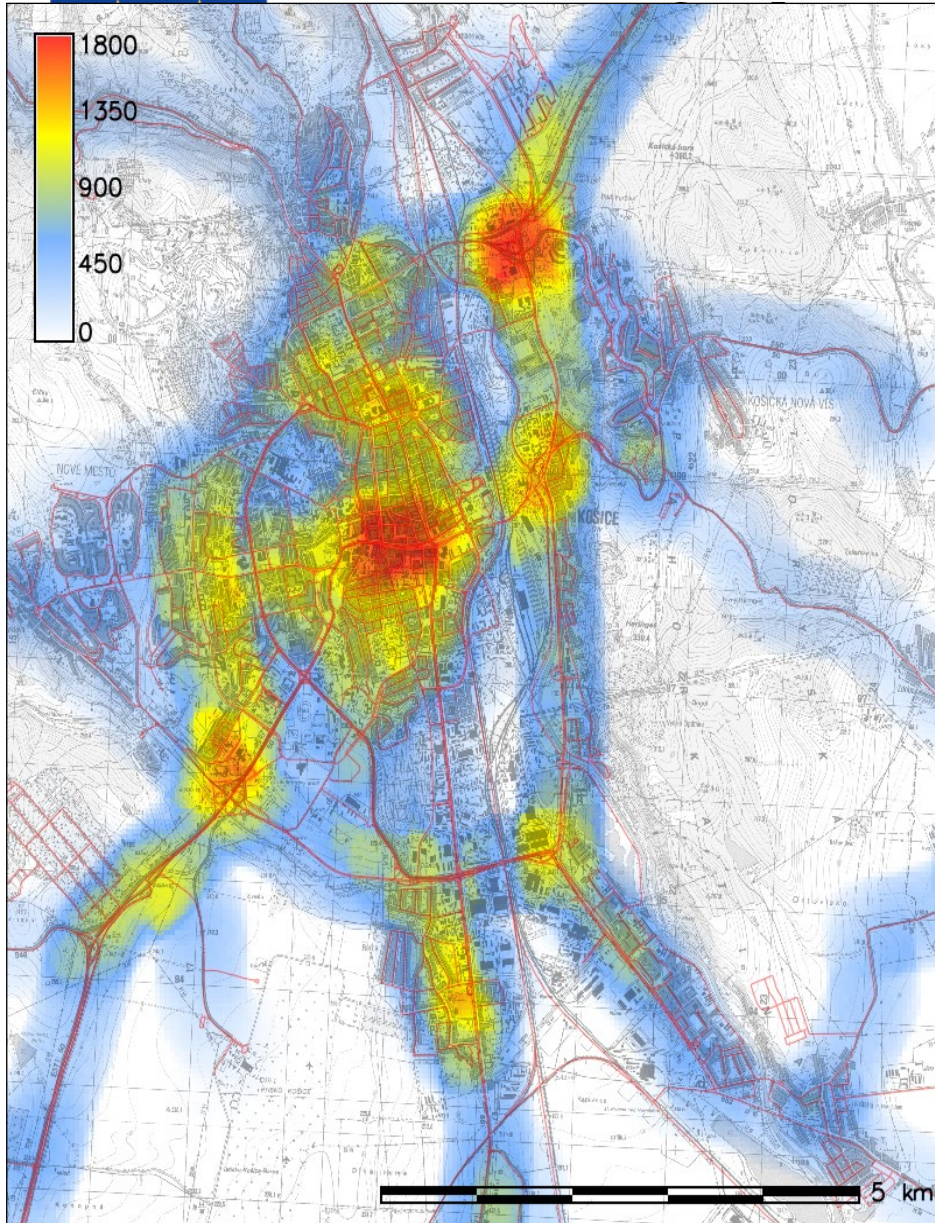

Funded by

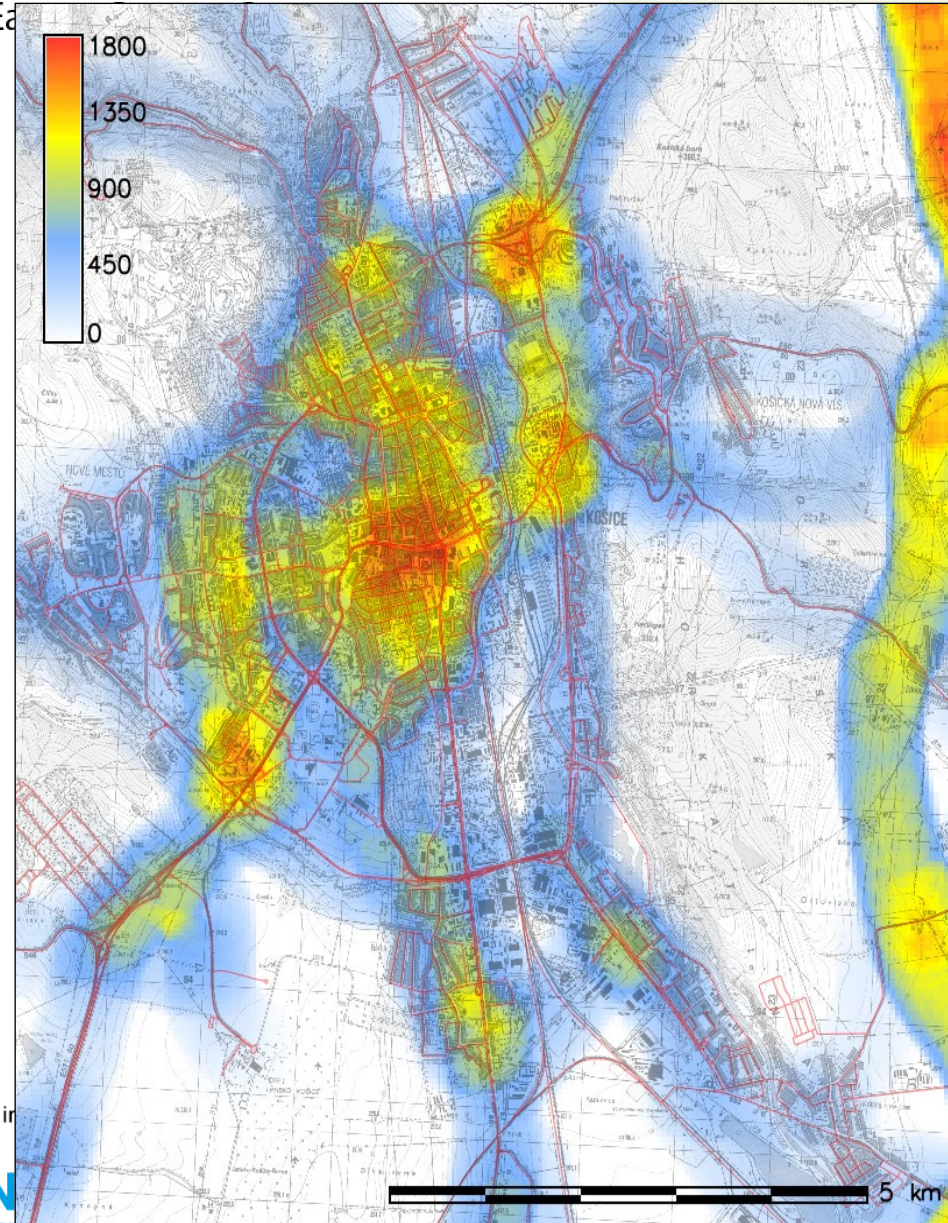
Сельскохозяйственные угодья и земли лесного фонда (оценка будущей ситуации)

Плотность выбросов $PM_{2.5}$ – нулевой вариант (кг/год/га)

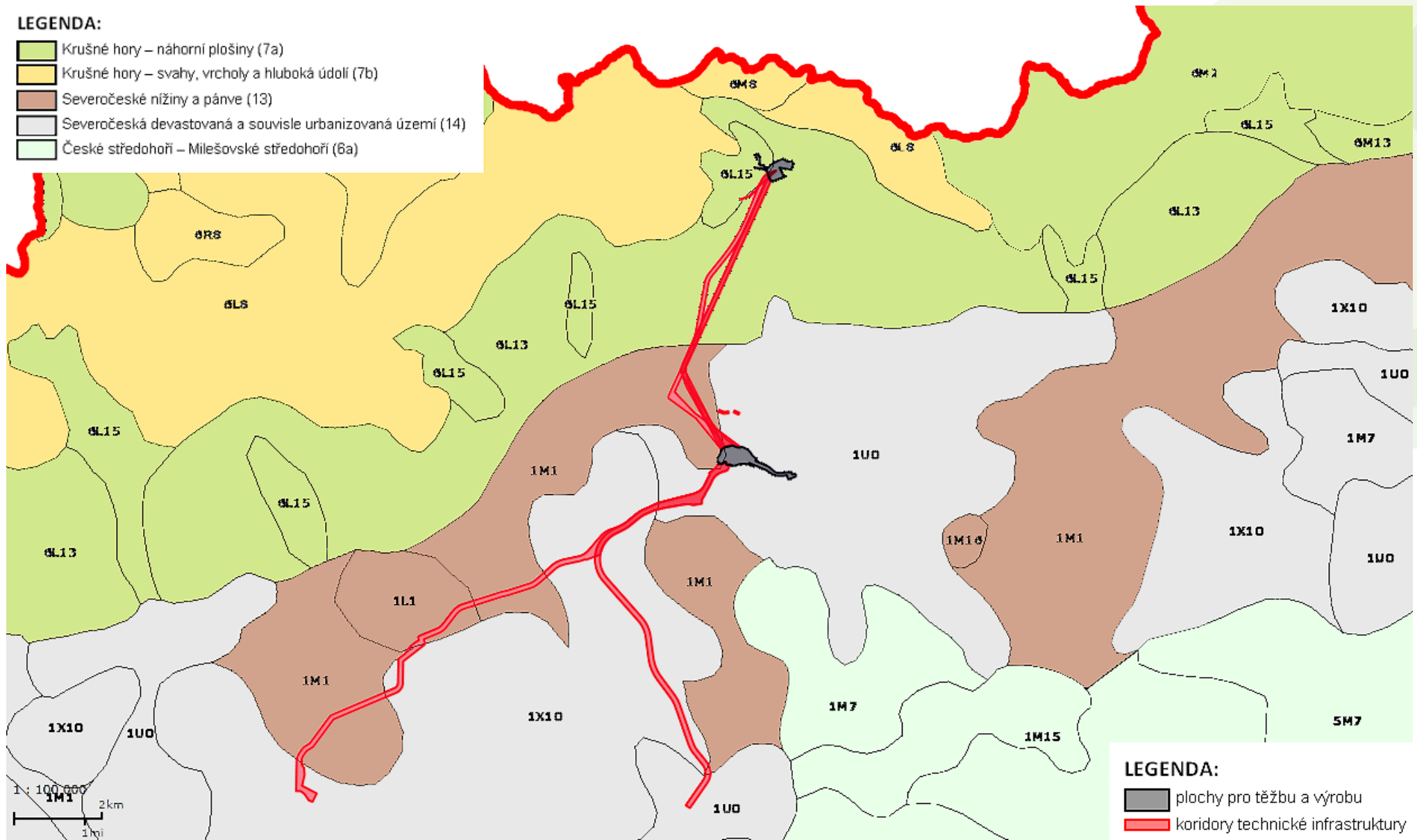

Плотность выбросов $PM_{2.5}$ – проектный вариант (кг/год/га)

LEGENDA:

- Krušné hory – náhorní plošiny (7a)
- Krušné hory – svahy, vrcholy a hluboká údolí (7b)
- Severočeské nížiny a pánve (13)
- Severočeská devastovaná a souvisle urbanizovaná území (14)
- České středohoří – Milešovské středohoří (8a)

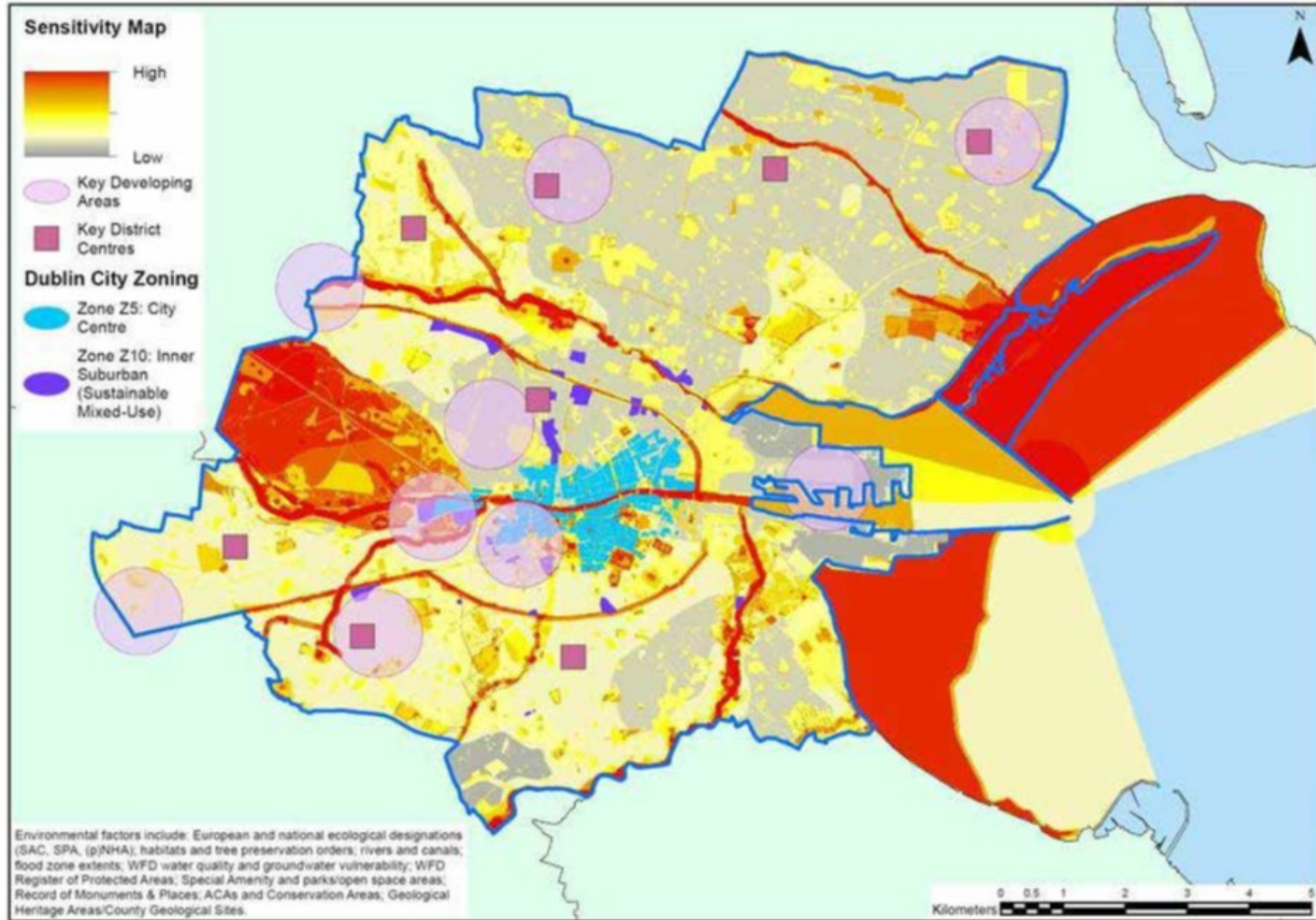
Տարածաշրջանի տարածքային պլանի ՌԷԳ (Ուստեցկի երկրամաս, Չեխիա)։

Տեխնիկական ենթակառուցվածքների և ախառեսվող տարածական միջանցքներ՝ լանդշաֆտային բնույթի ուրվագծված տարածքների համատեքստում։

Funded by the European Union

Շրջակա միջավայրի զգայունության քարտեզի օրինակ (հիմնված բնապահպանական նպատակների, հեղեղային գոտիների, ջրի որակի և ստորերկրյա ջրերի խոցելիության, մշակութային ժառանգության և այլ առանձնահատկությունների վրա)

BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES

programme

EUROPEAN UNION | WORLD BANK GROUP

Funded by
the European Union

EU4Environment
Green Economy in Eastern Partner Countries

Տնային առաջադրանք

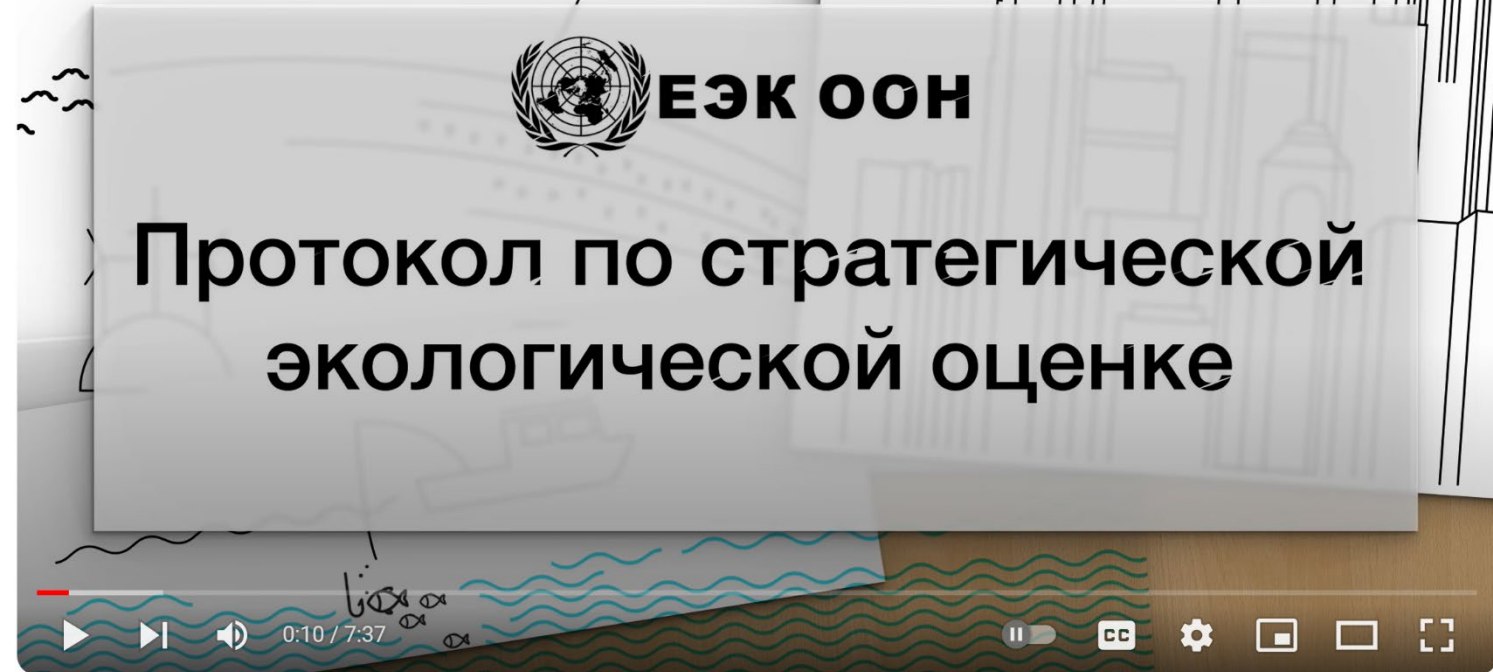

Search

Դիտել ՌԷԳ-ի մասին տեսանյութը՝

<https://www.youtube.com/watch?v=iAOkskySYt0>

Շնորհակալություն
ուշադրության համար

Протокол ЕЭК ООН по стратегической экологической оценке